

28.4.2022

Invalidiliiton lausunto valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2023-2030

Invalidiliitto kiittää Väylävirastoa mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2023-2030. Lausunrossamme keskityimme arvioimaan yleisellä tasolla investointiohjelmaa rata- ja maantiehankkeiden osalta.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 27 000 henkilöjäsentä ja 143 jäsenyhdistystä.

Väylävirasto pyytää jatkotyön pohjaksi lausuntoja erityisesti seuraavista asioista:

1. Onko investointiohjelmassa kuvattu ymmärrettävästi lähtökohdat ja valmisteluperiaatteet?

Ei kannanottoa

2. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Ei kannanottoa

3. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Investointiohjelmassa tulisi vahvemmin näkyä eri käyttäjäryhmät. Tämä toisi näkyviin nykyistä paremmin, mistä näkökulmasta investointiohjelmaa eri hankkeiden kohdalla on rakennettu ja miltä osin sitä olisi vielä tarve kehittää.

4. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Ei kannanottoa

5. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seuranta?

Vuosittainen investointiohjelman päivittäminen on tärkeää, jotta epäkohdat voidaan korjata ajantasaisesti. Esteettömyysnäkökulma tulee varmistaa investointiohjelmaa läpileikkaavana teemana. Tärkeää on, että eri väestöryhmien tarpeet erilaisissa liikkumisympäristöissä tiedostetaan ja huomioidaan osana investointiohjelman päivittämistä kuin myös seuraamistakin.

Sidosryhmätyö on tärkeää. Invalidiliitto pitää välttämättömänä, että eri sidosryhmiä, liikenteessä mukana olevia tahoja kuullaan niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Tämä vahvistaisi myös liikennepalvelujen käyttäjähyötyä. Jotta yhdenvertaisen liikkumisen mahdollisuudet tunnustetaan, edellyttää se erityisryhmien kuulemista.

28.4.2022

Invalidiliitto muistuttaa YK:n vammaisyleissopimuksen yleisiä velvoitteita käsittelevästä artiklasta 4. Tämä ohjaa, että vammaisia henkilöitä koskevissa asioissa tulee toimia yhteistyössä vammaisten henkilöiden kanssa tai heitä edustavien järjestöjen kautta. Invalidiliitto uudistaa edellisessä lausunnossaan vuosi sitten tekemänsä ehdotuksen, että suunnitelmaa päivittäessä otetaan mukaan alueellisina sidosryhminä kuntien ja hyvinvointialueiden vammaisneuvostot.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmää?

Invalidiliitto näkee tärkeänä, että investointiohjelmassa on huomioitu liikkumisympäristön fyysinen esteettömyys osana julkisen liikenteen toimivuutta. Esteettömyysnäkökulma on tärkeä huomioida myös pyöräilyn ja jalankulun väylillä, jotta myös apuvälinein liikkuvilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet liikkua. Tällä on tärkeä merkitys terveyden ja hyvinvoinnin ohella mm. lähipalveluiden saavutettavuuteen.

Esteettömyys tukee liikenneturvallisuutta ja yhdenvertaisuutta myös julkisessa liikenteessä, jossa huomioitavaksi tulee mm. laiturialueet sekä linja-autopysäkit. Näiden toimivuus lisää myös vammaisten ihmisten mahdollisuutta olla mukana ilmastotalkoissa.

Tasoristeysten turvallisuuden parantaminen lisää sekä rautatie- että maantieliikenteen turvallisuutta. Tasoristeyksien muutosratkaisuihin tulee huomioida mahdollisten pyöräily- ja jalankulkuväylien järjestelyjen vaikutus eri käyttäjäryhmille, esimerkiksi pituuksien ja kaltevuuksien osalta. Jalankulku- ja pyöräiteillä eritasoliittymät hankaloittavat tai tekevät mahdottomaksi liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden kulkemisen: kuljettava matka pitenee ja kulkuväylien kaltevuudet ovat yleensä liian jyrkkiä. Invalidiliitto pitää parempana vaihtoehtona, että turvalliset reitit järjestetään suoja- ja liikennevaloratkaisuin.

Vaikutusarvioinnin osalta Invalidiliitto yhtyy Väyläviraston näkemykseen siitä, että ratainfrastruktuurin esteettömyys asemien, seisakkeiden, fyysisten rakenteiden sekä matkustajainformaation kohdalla lisää ihmisten tasavertaisia liikkumisen mahdollisuuksia.

Alueiden välisen ja kaupunkiseutujen sisäisen saavutettavuuden parantaminen on merkityksellistä ihmisten liikkumisen ja elinkeinoelämän tarpeita ajatellen.

Invalidiliitto pitää hyvänä, että raideliikenteen hankerahoitusta kohdennetaan henkilöliikennepaikkojen kohennukseen ja palvelutason kehittämiseen. MAL –alueille suunnattujen hankkeiden esim. asemarakennusten kohentamisen yhteydessä tulee huomioida esteettömyysratkaisut laaja-alaisesti niin liikkumisen kuin mm. lippuautomaattien kohdalla.

Invalidiliitto pitää tärkeänä, että MAL-kaupunkiseutujen maantiehankkeiden arvioinneissa on huomioitu liikenneturvallisuuden lisääminen eri toimenpiteiden kohdalla. Joukkoliikenteen toimintaedellytyksien parantaminen on oleellinen osa tätä. Apuvälinein liikkuvien ihmisten kohdalla esteettömyys on edellytys joukkoliikenteen käyttämiselle. Toimenpiteet, jotka tukevat myös esteettömien matkaketjujen toteutumista ovat välttämättömiä, jotta vammaisen ihminen voi liikkua yhdenvertaisesti.

Liityntäpysäköinnin yhteydessä tulee varmistaa esteettömien pysäköintipaikkojen riittävyys, ne edistävät liikkumisesteisten ihmisten työelämään osallistumista. Apuvälineitä käyttävät ihmiset tarvitsevat pysäköintiruudun osalta enemmän tilaa pystyäkseen siirtymään autoon ja tulemaan sieltä pois. Osana tätä tulee arvioida myös sähköautojen latauspisteiden infran kehittämistyö.

28.4.2022

Lopuksi

Invalidiliitto pyytää lopuksi huomioimaan, että kaikessa väyläverkon ohjelman toimenpiteissä on huomioitava Suomeakin sitova YK:n vammaisyleissopimus. Sen artiklassa 9 (Esteettömyys ja saavutettavuus) todetaan, ”jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.”

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 28. huhtikuuta 2022

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija riitta.saksanen@invalidiliitto.fi